

ZAKON O CENTRALNOJ EVIDENCIJI STVARNIH VLASNIKA

1,67

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Potrebno je nastaviti i dalje unaprediti postupak elektronske evidencije i olakšavanje posrednog evidentiranja osnivanja Registrovanih subjekata.	2022		√	
Potrebno je izuzeti strana javna akcionarska društva koja su listirana na reputabilnoj berzi.	2022		√	
Potrebno je ublažiti sankcije predviđene Zakonom.	2019			√

STANJE

Donet je novi Zakon o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika („Sl. Glasnik RS”, br.), u daljem tekstu: „Zakon”) koji je stupio je na snagu 14.3.2025, a primenjuje se od 1. oktobra 2025. godine.

Centralna evidencija stvarnih vlasnika uspostavljena je u Agenciji za privredne registre („APR”) još 31. decembra 2018. godine, kao javna, jedinstvena, centralna, elektronska baza podataka o fizičkim licima koja su stvarni vlasnici Registrovanog subjekta, a osnovni razlog za donošenje novog Zakona bile su mere predviđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma za period 2020-2024. godine kao i usklađivanje sa odredbama Direktive (EU) 2018/843 o izmeni Direktive (EU) 2015/849 o sprečavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma i o izmeni Direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU.

Novi Zakon o centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika ima 3 roka primene:

Naime, do početka primene primenjuje se stari Zakon o Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika („Sl. glasnik RS”, br. 41/18, 91/19, 105/21 i 17/23). Međutim, član 12. stav 4. i član 19. Stav 3 novog Zakona primenjuju se od samog stupanja na snagu. Te odredbe odnose se na poverenika trasta, budući da je reč o institutu koji nije bio regulisan starim zakonom. Pored toga, i član 6. Stav 7. primenjivaće se od momenta pristupanja Evropskoj uniji, budući da se on odnosi na obavezu APR-a da Centralnu evidenciju stvarnih vlasnika poveže sa Evropskom centralnom platformom. Naposljetku, Zakon ostavlja rok od 60 dana da se postojeći registrovani subjekti usklade sa njim, što je praktično od 1. oktobra do 30. novembra 2025. godine.

Obavezu registrovanja podataka o stvarnim vlasnicima

imaju: sva privredna društva, društva u likvidaciji, zadruge, ogranci stranih privrednih društava, poslovna udruženja, udruženja i savezi udruženja, fondacije i zadužbine, ustanove, strana predstavništva privrednih društava, udruženja, zadužbina i fondacija.

Sa druge strane, **nemaju obavezu registrovanja podataka** o stvarnom vlasniku: preduzetnici, javna akcionarska društva, privredna društva u stečaju, privredna društva u prinudnoj likvidaciji, društva i ustanove u kojima je Republika Srbija, aut. pokrajina ili jedinica lokalne samouprave jedini član, odnosno osnivač, političke stranke, sindikati, sportske organizacije i udruženja, crkve i verske zajednice.

Nove obaveze za privredna društva:

1. Identifikacija i evidencija stvarnih vlasnika – potrebno je utvrditi fizičko lice koje ispunjava kriterijume, npr. neposredno/posredno $\geq 25\%$ udela/prava glasa, preovlađujući uticaj itd.
2. Učitavanje dokaza – prilikom evidentiranja u Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika obavezno se učitavaju dokumenta na osnovu kojih je vlasništvo utvrđeno (ugovori, odluke, izvodi). Kod registracije osnivanja elektronskim putem, evidentiranje i učitavanje dokumenata se rade istovremeno kroz elektronski postupak. Dakle, davanje izjave da su uneti podaci tačni, više nije dovoljno. Sada se oni moraju i dokumentovati.
3. Godišnja provera i potvrda – svaka kompanija mora najmanje jednom godišnje da proveri tačnost i ažurnost evidentiranih podataka i u roku od 30 dana od te provere potvrdi tačnost preko portala APR.
4. „Napomena o utvrđenoj nesaglasnosti” – ako obveznik po Zakonu o sprečavanju pranja novca (i drugim domaćim AML propisima) – npr. banka, računovođa itd

– utvrdi da se podaci koje je prikupio razlikuju od onih u Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika, dužan je da bez odlaganja unese napomenu u evidenciju i učita dokumenta. Kompanija ima 30 dana da usaglasí podatke. Ako to ne učini, nadležni organ (Narodna banka Srbije, Uprava za sprečavanje pranja novca) sprovodi nadzor.

5. Javno objavljivanje neusklađenih – APR će voditi i objavljivati listu subjekata koji nisu izvršili evidentiranje u roku kao i listu neusaglašenih subjekata.

Sankcije: Što se tiče sankcija, ako se obaveze o registrovanju stvarnog vlasnika ne ispune na vreme ili ako se podaci svesno prikrivaju/falsifikuju, zakon predviđa tri vrste posledica: prekršaje, zaštitne mere i krivičnu odgovornost. Za kompaniju su propisane prekršajne, novčane kazne od 500.000 do 2.000.000 RSD, dok za direktora ili odgovorno lice (kao i poverenike kod trasta) predviđena je kazna od 50.000 do 150.000 RSD.

Pored novčanih, može se izreći zabrana obavljanja određenih delatnosti/poslova u trajanju od 6 meseci do 3 godine, u zavisnosti od vrste prekršaja i lica. Takođe, ko u nameri da prikriva stvarnog vlasnika ne izvrši evidentiranje, evidentira neistinite podatke ili menja/briše istinite podatke, izlaže se krivičnoj odgovornosti. Zaprećena je kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina. Ovo se odnosi na nameran, teži oblik povrede, o čemu odlučuju tužilaštvo i sud na osnovu konkretnih činjenica.

POBOLJŠANJA

Novi Zakon donosi unapređenja koja značajno doprinose većoj transparentnosti vlasničke strukture privrednih

društava i jačanju integriteta poslovnog okruženja u Republici Srbiji. Obavezno dokumentovanje podataka o stvarnim vlasnicima, redovna godišnja provera njihove tačnosti, kao i mehanizmi za identifikaciju i otklanjanje neslaganja sa podacima prikupljenim u skladu sa propisima o sprečavanju pranja novca, predstavljaju važne korake ka suzbijanju zloupotreba pravnih lica u ilegalne svrhe. Ove mere dodatno podižu nivo pravne sigurnosti, olakšavaju rad nadzornih organa i doprinose usklađivanju domaće prakse sa međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Javno objavljivanje informacija o neusaglašenim subjektima povećava odgovornost privrednih društava i doprinosi većem poverenju investitora i partnera.

PREOSTALI PROBLEMI

U praksi su uočeni određeni tehnički nedostaci koji otežavaju ažuriranje podataka u Centralnoj evidenciji stvarnih vlasnika. Naime, prilikom promene ličnih podataka stvarnog vlasnika – kao što su promena prezimena ili broja pasoša – sistem ne omogućava jednostavnu izmenu konkretnog podatka, već je neophodno prethodno potpuno brisanje lica iz evidencije, uz kvalifikovani elektronski potpis, a potom njegovo ponovno registrovanje sa novim podacima. Ovakva procedura znatno usporava proces i stvara administrativne prepreke. Takođe, elektronski sistem trenutno ne podržava evidentiranje stvarnih vlasnika po različitim osnovima za isto privredno društvo, već zahteva da svi budu registrovani po istom osnovu, što verovatno predstavlja tehničko ograničenje. Većina uočenih problema je tehničke prirode i njihovo otklanjanje bilo bi od suštinskog značaja za unapređenje funkcionalnosti sistema, povećanje efikasnosti postupka i administrativno rasterećenje privrednih subjekata.

PREPORUKE SAVETA

- Potrebno je nastaviti i dalje unaprediti postupak elektronske evidencije i olakšavanje evidentiranja osnivanja Registrovanih subjekata.